

**Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde,
Reuvenplaats 2, 2311 BE Leiden
e-mail: kitlv@kitlv.nl**

Interview with mr: Kasto Soetoredjo, Achmad Arievie

Transcriptic summary

[00:00] Mijn naam is Achmad Arievie Kasto Soetoredjo en ik ben geboren in Suriname. Ik ben geboren in district Para, op het platteland. Mijn vader werkte bij Billiton. We hadden ook koeien. We hadden ook een klein stukje grond om groente te planten. Er was ook een kreek waar we konden vissen. De straat waar ik ben opgegroeid heeft Rijdsdijkweg. We waren met vier jongens en drie meisjes. Mijn ouders waren heel fijn, maar ook streng. Ik had een soort ziekte, mijn moeder zorgde altijd voor mij. In mijn vrije tijd speelde ik altijd met mijn buurjongens. Waar ik woonde, daar woonden weinig Javanen. Meer Creolen. [05:07] Omdat we op het platteland woonden moest ik twee tot drie kilometer lopen van huis naar school. We hadden geen auto's en geen fiets. De meeste leerlingen waren Creolen en Indianen. Een goede leerling was ik niet, maar dom was ik ook niet. Ondeugend was ik niet. De lagere school heette de Saint Bernateschool, Bernador. Na de lagere school moest ik naar de ULO in Lelydorp. Daarna heb ik elektriciteit gestudeerd, mechanisch monteur en lassen. Bij de avondtechnische school studeerde ik bouwkundig tekenen. [10:36] In 1980 moest ik in het leger, in de militaire dienst. Ik heb de militaire coup ook meegemaakt. Ik was bij de staffcompany. Ik was bij de keuken, als kok. De keuze om weg te gaan uit Suriname. In Suriname was er elke keer weer een tegencoup was. En zo zag ik mijn toekomst niet. Zo heb ik de keuze genomen om naar Venezuela te gaan. [15:12] Ik wilde een nieuwe cultuur leren kennen. Op 27 juni 1983 ben ik vertrokken. Ik had een tante hier en zodoende was ik met haar gebleven. Mijn reden voor vertrek was dat politieke gedoe met die militairen. Ik liet mijn broers en mijn ouders achter. De mensen in Venezuela leven in een warme cultuur. Ik voelde me erg welkom. Het maakt niet uit af je arm of rijk bent. De mensen zijn ordelijk, ze staan netjes in de rij en wachten op hun beurt. [20:12] Ik nam de taxi in Caracas en ik zag die krottenhuizen bij de berg. Ik vroeg toen aan de taxichauffeur: "Is dat een duiventeelt of wonen mensen daar?" In die tijd was het vinden van huisvesting makkelijk. Ik woonde toen op

kamers, voor mij was het goedkoop. Wat ik verdiende toen was echt weinig. Op elke hoek van de straat kon je werk vinden. Ik ging naar de vreemdelingendienst en zo had ik een visa. Ik werkte in een klerenkastfabriek als timmerman. [25:19] Voordat ik goed Spaans kon praten duurde het wel tussen acht en twaalf maanden. Ik voel me als Surinamer, als Javaan. De meeste vrienden houden ook van mijn gerechten. Hier in Caracas zie je verschillende nationaliteiten, Colombiaan, Dominicaan, Peruanen, en Spaans. Ze noemen mij Chinees. Ze weten ook niet waar Suriname ligt. Want ze denken dat Suriname in Afrika ligt, in Azië. [30:01] Er zijn hier twee Javanen. En ik dacht dat ze toerist was. Zelden ontmoet ik Surinamers in Caracas. Leuke kanten van mijn werk hier in Venezuela zijn vrienden, collega's en klanten. Ik hou van de keuken en ik was altijd iemand die nieuwsgierig is en nieuwe dingen wil leren kennen. Zo heb ik mijzelf opgeofferd als kok. [35:29] Ik heb eerst Spaanse gerechten geleerd. Ik hou van Galicia, bijvoorbeeld die biggetjes. Ik hou ook van Galios, de pens van een koe. En ze hebben ook specialiteiten in vis. Inktvis is mijn lievelingsgerecht wat betreft seafood. En mosselen en oesters. Bij het Japanse restaurant was het wel een beetje streng. Daar heb ik rauwe vis leren eten. [40:04] Voor mij was het een nieuwe ervaring en een nieuw avontuur. Toen ik chefkok was, was dat voor mij een verrassing. Want ik heb altijd geleerd dat als je iets doet met liefde ga je altijd succes hebben. Ik moest ook op de radio uitleg geven over Japanse gerechten. Dat was reclame. Ik had speciale gerechten, sushirolls en tempura. En ook die bami goreng, op de Japanse manier. Leuk was het om vis te kopen, tonijn of zalm. [45:10] Dat moesten we fileren. Ik begon het rauw te eten met sojasaus. Altijd moeten we in de ochtend klaarmaken, snijden en kijken wat er in de kast is. Inventaris opmaken. Dat was ook mijn verantwoordelijkheid. Een vriend van mij had me uitgenodigd bij een tennisclub. Ik ga weer een nieuw avontuur beginnen. Wauw, pizza. [50:00] Wat vlees betreft heb ik ervaring, wat koken betreft heb ik ervaring. Die leden van de club mijn nieuwe recepten. Ik maak verschillende soorten bami, met peper, met kerrie, met soja, met tomaat. Ook soepen. Het is een mix tussen Javaans, Surinaams en ook een beetje Japans. Maar ook pizza in Javaanse smaak. Die saus van die gestoofde kip mix ik met die Napolisaus. Dat noem ik pizza Oriental, met een Oosterse smaak. [55:12] Mijn droom is om een kookboek te schrijven. Ik heb al ongeveer 60 recepten. In het toetje daarin ben ik zwak. Ik heb ook verschillende sla dressings. Ik ga een gekke mix maken. Ik heb ook een pasta gemaakt, het heet pasta Oriental. [01:00:03] Die rijstnoodles maak ik met kerrie, met kip, champions, wortel en Chinese kool. Ik maak ook bami goreng, pecel met veel knoflook en met zoete peper. Mensen houden ervan, vooral met kouseband.

[00:00] Mijn nieuwe gerecht is een hamburger en brood beleg. Mijn oven is met brandhout, waar ik pizza's in maak. En daar ga ik ook die varken in maken. Ook een nieuwe ervaring en een nieuw experiment. Mijn droom voor de toekomst is buiten de club mijn eigen restaurant te openen met mijn eigen recepten. In 1988 heb ik Nancy leren kennen, en zo ben ik verliefd op haar geworden. In 1989 zijn we getrouwd, een jaar daarna is Christopher geboren, in 1990. [05:00] Hij studeert voor accountancy bij de universiteit. Ik heb geen geduld om hem talen te leren. Hij praat helemaal niet Javaans, dat is jammer. Op straat noemen ze hem Cino, Chinees. Hij weet dat zijn vader Aziatisch is. Ik wil graag naar Suriname gaan of naar Nederland. Mijn hobby is koken, met nieuwe gerechten experimenteren. Als ouders vertrouwen hebben in hun kinderen is alles in harmonie. [10:26] Christopher gedraagt zich netjes, hij gebruikt geen ongepaste woorden helemaal niet. De meeste vrienden houden veel van hem, ook kennissen vrienden en vriendinnen. Ik ben trots op hem. Ik heb een appartement dichtbij het centrum. Achter de berg. De supermarkt is open tot elf uur 's nachts. Naast mij is een kleine warung. [15:22] Daar verkopen ze koffie, brood, typische Venezolaanse pasteitjes. Transport is dichtbij. Nooit zeg ik dat ik Venezolaan ben, ik zeg altijd dat ik Javaan ben. Mijn vader is van Suriname. Mijn grootouders zijn geboren in Indonesië en ik ben geboren in Suriname. Thuis

heb ik ook Javaanse muziek, schilderijen en wayang. . En ook die wayang heb ik ook. Ik maak Javaanse gerechten klaar zoals bijvoorbeeld die bami, baka bana, dawet en sate. [20:00] Maar wat pikant betreft, ze houden niet van peper. Soms maak ik kip in de oven. En ook heb ik pom gemaakt. In plaats van zoutvlees die gerookte varkensspek. De Javaanse cultuur is mooi, heeft een goede opvoeding met veel respect. De meeste kennissen van ons verwonderen zich erover dat onze kinderen goed opgevoed zijn wat respect en manieren betreft. [25:06] Ik voel me nog steeds verbonden met Suriname. Ik kan goed Nederlands schrijven en Sranan Tongo, maar praten minder. Omdat ik elke dag Spaans praat. Sommige mensen vragen mij hoe de cultuur is in Suriname. Ik zeg dan: In Suriname leven verschillenden rassen. Hindoes van India, Javanen van Indonesië, negers van Afrika. Via internet luister ik naar radio Garuda. Zo hou ik contact met Suriname. Ik heb ook veel Javaanse muziek, ook in de restaurant. [30:12] Mijn boodschap aan jongeren met een Surinaamse afkomst die nu in verschillenden landen in de wereld wonen is: waardeer onze Javaanse cultuur want het is wel mooi. En zo kunnen ze dat doorgeven aan hun kinderen. Avontuur is wel heel mooi. Ik ben heel trots om Surinamer te zijn en van Javaanse afkomst. Misschien omdat ik zo opgegroeid ben, omdat ik een Javaanse afkomst heb, misschien zit dat ook in mijn bloed. [34:55] Ik ben al bijna 50 jaar en ik voel me nog steeds jong, ik voel me nog steeds sterk. Als we samen zijn, als we samen op stap gaan of als we samen gaan eten met mijn personeel, voel ik me een jongen van 25 jaar. Ik zou het leuk vinden als mijn familie een keer op bezoek komt, maar de meesten gaan naar Nederland. Venezuela is een lekker land, de sfeer, de gezelligheid, het weer. Van binnen ben ik Javaan, ik waardeer mijn Javaanse afkomst.

[00:00] Venezuela is beter dan Suriname. Ik ben geen echte Venezolaan geworden, dat niet. De manier van leven en van wonen in Venezuela is beter dan in Suriname. Maar mijn cultuur zal ik nooit vergeten. Ik heb mijn Javaanse cultuur altijd binnen
